

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

ACCIÓ SOCIOEDUCATIVA EN L'ÀMBIT DE LA SALUT MENTAL

Any acadèmic 2015-16

Informació general de l'assignatura

Denominació	ACCIO SOCIOEDUCATIVA EN L'AMBIT DE LA SALUT MENTAL
Codi	100931
Semestre d'impartició	1r. Q. Avaluació continuada.
Caràcter	Optativa
Nombre de crèdits ECTS	6
Crèdits teòrics	0
Crèdits pràctics	0
Horari de tutoria/lloc	Horari a convenir amb antelació.
Departament/s	Departament de geografia i sociologia
Modalitat	Presencial
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.
Idioma/es d'impartició	Català
Grau/Màster	Grau en Educació Social.
Horari de tutoria/lloc	Horari a convenir amb antelació.
Adreça electrònica professor/a (s/es)	xmiranda@geosoc.udl.cat

Xavier Miranda

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Analitzar els aspectes culturals que intervenen en la concepció de la salut mental per tal de fer una lectura crítica dels estereotips socials respecte a la malaltia mental.
- Identificar correctament els conceptes bàsics de la psicopatologia, fent especial èmfasi en les repercussions socials dels trastorns mentals.
- Conèixer l'organització de la xarxa assistencial i de suport.
- Conèixer i diferenciar les característiques més importants de cada un dels dispositius d'atenció.
- Analitzar els diferents aspectes de la rehabilitació psicosocial.
- Conèixer els mètodes i tècniques d'intervenció en els diferents dispositius d'atenció.
- Fer conscients els aspectes emocionals emergents en la relació d'ajuda amb persones amb trastorns mentals.

Competències

- Capacitat crítica, d'anàlisi i de síntesi.
- Comunicació oral i escrita en llengua materna.
- Comprensió lectora en llengua anglesa.
- Capacitat per treballar en equip, prendre decisions i desenvolupar habilitats per les relacions interpersonals.
- Coneixement d'altres cultures i promoció dels valors democràtics.
- Capacitat per conèixer les referències de les ciències humanes, socials i de la salut que aporten elements de comprensió bàsics a l'àmbit de la salut mental.
- Capacitat per analitzar els problemes i necessitats socials presents en l'àmbit de la salut mental, avaluant-ne els serveis, programes, projectes i activitats dissenyades per afrontar-les.
- Comprensió crítica dels fonaments teòrics i pràctics propis de la intervenció social i educativa en l'àmbit de la salut mental.

Continguts fonamentals de l'assignatura

1. SALUT I SOCIETAT.

- Salut mental i trastorn mental. Aproximació històrica i cultural.
- Història de la psiquiatria i de les idees psiquiàtriques.
- Construcció de significat i sentit en relació als trastorns mentals.
- Influència dels canvis socials en l'expressió dels trastorns mentals. Noves demandes sorgides d'aquests canvis.

2. TRASTORNS MENTALS.

- Aproximació conceptual.
- Classificacions dels trastorns mentals.
- Nocions generals bàsiques sobre els trastorns mentals.
- Determinants materials i culturals que incideixen en les patologies mentals.

3. ORGANITZACIÓ DE L'ATENCIÓ EN SALUT MENTAL.

- Xarxa pública d'atenció a Catalunya. Recursos sanitaris i socials.
- Associacions de familiars i usuaris.
- Noves formes organitzatives en entorns digitals.

4. REHABILITACIÓ PSICOSOCIAL.

- Concepte, objectius i fases.
- Intervenció en l'àmbit familiar.

- Intervenció en l'àmbit laboral.

5. TREBALL EDUCATIU I SOCIAL EN SALUT MENTAL.

- Desenvolupament de les disciplines socials en salut mental.
- Especificitat de l'educació social i el treball social.
- Abordatge des de l'Atenció Primària. Atenció, detecció i derivació.
- Prevenció i promoció de la salut mental.

Eixos metodològics de l'assignatura

Activitats presencials (40 %).

- Lliçons magistrals.
- Treball en petits grups.
- Exposicions per part de professionals externs.
- Tutories i seminaris.
- Projeccions audiovisuals.

Activitats no presencials (60%).

- Lectura i cerca d'informació.
- Estudi.
- Elaboració de les activitats d'avaluació continuada.
- Preparació de la participació a l'aula.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

SETMANA	BLOC	OBJECTIUS	ACTIVITAT	TREBALL ALUMNAT	AVALUACIÓ
1 2 3	1. SALUT I SOCIETAT. - Salut mental i trastorn mental. Aproximació històrica i cultural. - Història de la psiquiatria i de les idees psiquiàtriques. - Construcció de significat i sentit en relació als trastorns mentals. - Influència dels canvis socials en l'expressió dels trastorns mentals. Noves demandes sorgides d'aquests canvis.	- Analitzar els aspectes culturals que intervenen en la concepció de la salut mental per tal de fer una lectura crítica dels estereotips socials respecte a la malaltia mental.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Pràctiques a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.
4 5 6	2. TRASTORNS MENTALS. - Aproximació conceptual. - Classificacions dels trastorns mentals. - Nocions generals bàsiques sobre els trastorns mentals. - Determinants materials i culturals que incideixen en les patologies mentals.	- Identificar correctament els conceptes bàsics de la psicopatologia, fent especial èmfasi en les repercussions socials dels trastorns mentals.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.

7 8 9	3. ORGANITZACIÓ DE L'ATENCIÓ EN SALUT MENTAL - Xarxa pública d'atenció a Catalunya. Recursos sanitaris i socials. - Associacions de familiars i usuaris. - Noves formes organitzatives en entorns digitals.	- Conèixer l'organització de la xarxa assistencial i de suport. - Conèixer i diferenciar les característiques més importants de cada un dels dispositius d'atenció.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.
10 11 12	4. REHABILITACIÓ PSICOSOCIAL. - Concepte, objectius i fases. - Intervenció en l'àmbit familiar. - Intervenció en l'àmbit laboral.	- Analitzar els diferents aspectes de la rehabilitació psicossocial.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.
13 14 15	5. TREBALL EDUCATIU I SOCIAL EN SALUT MENTAL. - Desenvolupament de les disciplines socials en salut mental - Especificitat de l'educació social i el treball social. - Abordatge des de l'Atenció Primària. Atenció, detecció i derivació. - Prevenció i promocio en salut mental.	- Conèixer els mètodes i tècniques d'intervenció en els diferents dispositius d'atenció. - Fer conscients els aspectes emocionals emergents en la relació d'ajuda amb persones amb trastorns mentals.	- Lliçons magistrals. - Projeccions audiovisuals. - Exposicions per part de professionals externs. - Tutories.	- Seguiment i estudi del bloc. - Seguiment de les lectures i els materials complementaris. - Participació activa i fonamentada a l'aula. - Preparació de les activitats d'avaluació continuada. - Utilització de les tutories pel seguiment de l'assignatura.	- Entrega de les pràctiques realitzades a l'aula. - Examen escrit. - Treball individual.

Sistema d'avaluació

1. Examen escrit (25 %).
2. Desenvolupament individual d'activitats i treballs d'avaluació continuada (25 %).
3. Participació activa i fonamentada en els debats i les pràctiques a l'aula (25 %).
4. Desenvolupament grupal d'activitats i treballs d'avaluació continuada (25 %).

Durant la primera setmana de classe es concretaran les dates d'entrega de les activitats d'avaluació continuada, així com el dia de realització de l'examen. De la mateixa manera, s'exposaran els criteris d'avaluació.

Bibliografia i recursos d'informació

- Casal, J.C. (2010). Derechos y participación de las personas con diversidad mental. *Cuadernos de Trabajo Social*, (23), 301-321.
- Comelles, J.M^a. y Martínez Hernández, A. (1993). Enfermedad, Cultura y Sociedad. Editorial Eudema. Madrid.
- Cosme, S. (2013). La figura del Educador Social en el campo de la Salud Mental Comunitaria: el amor por la pregunta y la construcción del caso en red. *Norte de Salud mental*, 11(45) 33-39.
- Desviat, M. (2004). Conductas psicopáticas: de la locura cuerda a la idiocia moral. *Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura*, (5) 4-13.
- Fernández, J.L. (2002). El campo de la rehabilitación psicosocial y estilo de atención. *Cuadernos técnicos de servicios sociales, rehabilitación psicosocial y apoyo comunitario de personas con enfermedad mental crónica: programas básicos de intervención*. Consejería de servicios sociales de la Comunidad de Madrid, 69-74.
- Garcés, E. M. (2010). El Trabajo Social en salud mental. *Cuadernos de Trabajo Social*, 23, 333-352.
- Gracia, D. (2010). *La construcción de la salud: hechos, valores, deberes*. Conferència realitzada en el XI Congrés Internacional de Grup, Psicoteràpia y Psicoanàlisis. Segovia, 2010.
- López, M., Laviana, M. Fernández, L., López, A., Rodríguez, A. M., y Aparicio, A. (2008) La lucha contra el estigma y la discriminación en salud mental: Una estrategia compleja basada en la información disponible. *Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría*, 28 (1), 48-83.
- Luengo, M. A. (2009). La definición del problema desde el otro lado de la mesa: los procesos sociocognitivos en el profesional de salud mental y sus posibles sesgos como observador. *Norte de Salud mental*, vol. 8 (34), 52-60.
- Martínez, A. (1998). *¿Has visto como llora un cerezo? Pasos hacia una antropología de la esquizofrenia*. Publicacions de la U.B. Barcelona.
- Martínez, F. J.y Vargas, M. D. (1993). Cultura y salud mental: influencia del medio institucional en los enfermos profundos adultos. *Alternativas: cuadernos de trabajo social*, (2), 269-286.
- Moreno, L., Portabales, L., García, P., Muñoz, S., García de Fernando, S., Polo, C., Ceverino, A., Alonso., y González, C. (2014). Influencia de la crisis económica en la demanda de consultas en salud mental. *Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura*, (15) 7-23.
- Moya, J. (2012). *Elements bàsics de salut mental per a professionals de l'àmbit social*. Col·lecció Eines, 12. Generalitat de Catalunya. Departament de Benestar Social i Família.
- Pelegrí, X. (dir.); Fleta, G. (dir.) i altres autors (2013). *Les persones amb problemàtica de salut mental a Lleida. Estudi de la situació de les persones amb trastorn mental sever al territori de Lleida 2012*. Salut Mental Catalunya. Coordinadora Terres de Lleida.
- Pérez, A.y Romero A.F. (1995). *Psiquiatría para no psiquiatras*. Tesitex. Salamanca.
- Pons, I. (2006). Condicionantes sociales teóricos y prácticos de las ciencias de la Salud Mental. *RTS: Revista de treball social*, (178), 17-34.
- Rodríguez, A., y González, J. C. (2002). La rehabilitación psicosocial en el marco de la atención comunitaria integral a la población enferma mental crónica. *Cuadernos técnicos de servicios sociales, rehabilitación psicosocial y apoyo comunitario de personas con enfermedad mental crónica: programas básicos de intervención*. Consejería de servicios sociales de la Comunidad de Madrid, 17-42.
- Salzberger, I. (1970). *La relación asistencial*. Amorrortu. Barcelona.

- Cosme, S. (2013). La figura del Educador Social en el campo de la Salud Mental Comunitaria: el amor por la pregunta y la construcción del caso en red. *Norte de Salud mental*, 11(45) 33-39.
  - Sánchez, E. (2003). Por una sociología de la enfermedad mental: Etiología. *Cuadernos de trabajo social*, (16), 49-71.
  - Shepherd, G., Boardman, J., & Slade, M. (2008). *Making recovery a reality*. London: Sainsbury Centre for Mental Health.
  - Spora Sinergies. (2009). *La relació entre les persones usuàries i professionals en l'àmbit de la salut mental*. Associació d'Usuaris de Salut Mental de Catalunya.
  - Subirats J. (2005). *Fragilidades vecinas*. Icària editorial. Barcelona.
  - Ubilla, E. (2009). El concepto de salud mental en la obra de Erich Fromm. *Revista Chilena de Neuro-Psiquiatría*, 47(2), 153-162.
  - Vallejo, J. (1999). *Introducción a la psicopatología y la psiquiatría*. Masson. Barcelona.
-
-

Nº de Revistes:

- Revista Átopos. Salud Mental, comunidad y cultura. Nº 7. Psicopatología de lo cotidiano. (2008). Asociación Átopos, salud mental, comunidad y cultura.
- Revista de Educación Social Nº 3. *Salud Mental y Educación Social*. (2004-2005). Consejo General de Colegios de Educadoras y Educadores Sociales.
- Revista de Intervención Socioeducativa Nº 26. *Salud Mental y Educación Social*. (2004). Facultad de Educación Social y Trabajo Social Pere Tarrés. Universidad Ramón Llull.
- Revista de Treball Social Nº 145. *Salut Mental i Treball social*. (1997). Col·legi Oficial de DTS i AASS de Catalunya.
- Revista de Treball Social Nº 178. *Una mirada a la salut mental*. (2006). Col·legi Oficial de DTS i AASS de Catalunya.